

УДК 351.321.323.2

*Швець К. А., аспірантка кафедри політології та державного управління,
Донецький національний університет імені Василя Стуса*

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
У ВОЄННИЙ ПЕРІОД**

Ключові слова: публічна політика, публічне управління, Україна, воєнний стан, взаємодія акторів політики.

Вступ. Умови воєнного стану в Україні поставили перед системою публічного управління нові виклики та загрози. Для їх подолання необхідно ретельно дослідити проблеми розвитку публічного управління в умовах війни. У цій роботі проаналізовано теоретичні розробки та концептуальні напрацювання вітчизняних і закордонних авторів з питань публічного управління в умовах воєнного стану. Визначено основні інституційні зміни, які відбулися в Україні внаслідок запровадження воєнного стану. Розкрито дисфункції в роботі формальних і неформальних інститутів нашої держави.

Актуальність. Публічне управління в умовах воєнного стану є складним і багатограним процесом, який має свої особливості та механізми розвитку. Вивчення цих особливостей та механізмів є необхідною умовою для вироблення ефективних пропозицій щодо пріоритетів і напрямів підвищення ефективності управління державою під час протистояння зовнішній агресії. Для вирішення цього завдання необхідно провести комплексні наукові дослідження, які б включали в себе: аналіз теоретичних розробок та концептуальних напрацювань вітчизняних і закордонних авторів з питань публічного управління в умовах воєнного стану; оцінку інституційних трансформацій, які відбулися в Україні внаслідок запровадження воєнного стану; визначення першочергових змін, яких потребує система прийняття управлінських рішень та механізм розробки стратегічних планів на загальнодержавному та регіональному рівнях.

Виклад основного матеріалу. Запровадження воєнного стану є надзвичайним заходом, який здійснює суттєвий вплив на всі сфери життєдіяльності держави і суспільства. Це пов'язано з тим, що воєнний стан передбачає інституційно-правові зміни, які спрямовані на забезпечення безпеки країни та її громадян. Зокрема, воєнний стан передбачає:

- запровадження особливого режиму правового регулювання, який передбачає обмеження прав і свобод громадян, а також посилення повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування;
- запровадження особливого режиму ведення господарської діяльності, який передбачає переорієнтацію економіки на забезпечення потреб оборони країни;
- запровадження особливого режиму соціальної політики, що передбачає надання додаткової соціальної підтримки громадянам, які постраждали внаслідок воєнних дій.

До того ж воєнний стан спричиняє різку трансформацію цілої низки публічних інститутів, а також моделі публічної політики загалом. Це пов'язано з

тим, що в умовах воєнного стану пріоритетними стають завдання забезпечення безпеки та оборони країни. Внаслідок цього відбувається перерозподіл ресурсів та зусиль органів державної влади, а також змінюється їх фокус діяльності.

Досвід закордонних (воюючих) країн показує, що воєнні дії на території країни спричиняють низку викликів та загроз для її розвитку. До основних із них належать:

- Руйнування усталених механізмів управління державою. Воєнні дії призводять до пошкодження або знищення інфраструктури, що необхідна для функціонування державних органів. Це ускладнює процес прийняття рішень, виконання державних функцій та забезпечення прав і свобод громадян.

- Різка зміна структури економіки. Воєнні дії негативно впливають на виробництво, торгівлю та інші економічні процеси. Це призводить до падіння ВВП, безробіття, інфляції та інших економічних проблем.

- Втрата значної частини бюджетних надходжень. Воєнні дії призводять до зниження податкових надходжень і збільшення витрат на оборону та соціальні програми. Це спричиняє дефіцит бюджету та ускладнює фінансування державних програм.

- Загострення соціальних і демографічних проблем. Воєнні дії призводять до загибелі людей, поранення, інвалідності, а також до міграції населення. Це негативно впливає на соціальну ситуацію в країні та призводить до зростання соціальної напруженості.

- Інфляція. Воєнні дії призводять до зростання попиту на товари і послуги, а також до зниження пропозиції. Це призводить до зростання цін та інфляції.

- Зниження інвестиційної активності бізнесу. Воєнні дії створюють невизначеність і підвищують ризики для бізнесу. Це призводить до зниження інвестиційної активності та ускладнює відновлення економіки після завершення воєнних дій [1].

Крім вищезазначених загроз, доцільно також звернути увагу на низку інших, які виникають у зовнішньополітичній та інформаційній сферах [2]:

У зовнішньополітичній сфері:

- Втручання у внутрішні справи України з боку іноземних держав з метою обмеження її суверенітету, що включає: підрич довіри населення до органів влади та до державного ладу, пропаганду насильства та ненависті, підрич економічної безпеки країни.

- Перетворення України на буферну державу з розколотим суспільством в умовах нової «холодної війни». Ця загроза пов'язана з активізацією Росії у Чорноморсько-Каспійському регіоні. Росія прагне перетворити Україну на буферну державу, яка буде розділена на дві частини: проросійську та прозахідну. Це може призвести до дестабілізації ситуації в Україні та в регіоні загалом.

У інформаційній сфері:

- Недосконалість галузевої нормативно-правової бази у сфері інформаційної безпеки, що призводить до того, що державні органи не мають достатніх повноважень для протидії інформаційним загрозам.

- Гострий брак системної, комплексної та ефективної державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки є однією з основних причин, що ускладнюють протидію інформаційним загрозам.

- Відсутність системи активного кіберзахисту інформаційного простору країни ускладнює протидію кібератакам.

У цьому контексті пріоритетним завданням є підвищення ефективності публічного управління на основі впровадження таких інституційних стандартів регулювання цієї сфери, які притаманні розвиненим державам світу. Це передбачає:

- реформування нормативно-правової бази з метою підвищення її якості та ефективності;

- вдосконалення системи державного управління, зокрема шляхом підвищення професійної компетентності державних службовців та посилення контролю за їхньою діяльністю;

- створення умов для підвищення довіри населення до органів влади;

- здійснення цих заходів дасть змогу Україні подолати наявні загрози та забезпечити її подальший розвиток.

Висновки

Воєнний стан, щоденні ракетні атаки по українських містах Росією та велика кількість детермінаційних факторів перешкоджають переходу України на новий рівень відносин між акторами політики, а також адаптації іноземних практик для формування демократії та повноцінної суспільної комунікації, що свідчить про реалізацію імітаційних практик. Саме тому означені загрози вимагають серйозної корекції, відмови від імітаційних форм та пошуку нових механізмів управління в межах повоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвеев Є. Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2022. № 2(76). С. 30–35.

2. Аналіз державної політики у сфері національної безпеки і оборони України / А. Дацюк, В. Садовський, О. Полтораков, Р. Марутян. 2015. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Analiz-polityky-NB-pravl-final.pdf>

3. *Аналіз загроз національній безпеці у сфері внутрішньої політики / І. Павленко, В. Нагірний, В. Потапенко, Є. Маляревський. Експертне опитування. Центр внутрішньополітичних досліджень, НІСД. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-07/ad_analiz-zagroz_14072023.pdf*